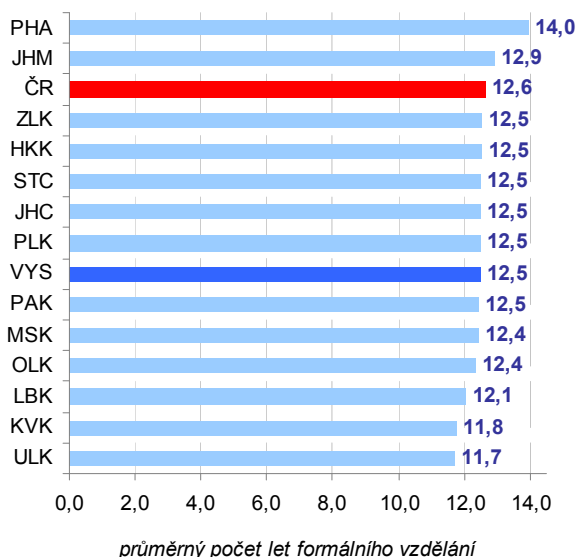

Kvalita pracovní síly

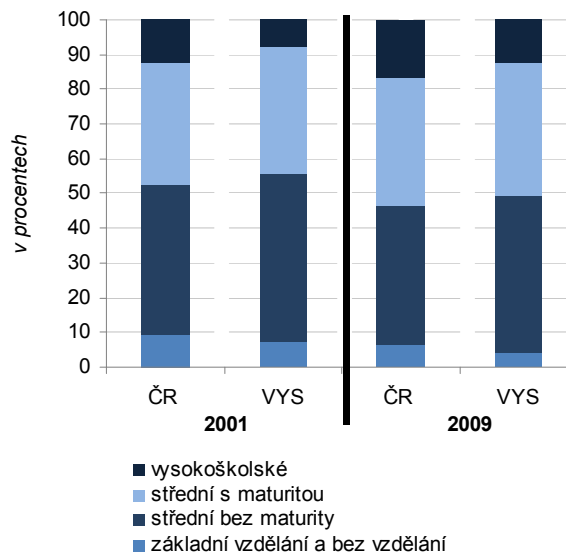
Úroveň vzdělanosti je prakticky na úrovni ČR jako celku

Vzdělanostní složení patnáctileté a starší populace procházelo i na Vysočině v uplynulých letech značnými změnami. Postupně se výrazně snižoval podíl obyvatel se základním vzděláním, jehož pokles byl vyšší než na celorepublikové úrovni. Celkově však kraj ve vzdělanostní úrovni, měřené indexem vzdělanosti, za celorepublikovou úroveň příliš nezaostává.

Graf č. 21 Index vzdělanosti¹ pracovní síly v krajích ČR v roce 2009

Graf č. 22 Vzdělanostní struktura pracovní síly na Vysočině a v ČR v letech 2001 a 2009

Vzdělanost populace se zvyšuje, nicméně pomaleji než v ČR jako celku

Charakteristický je pro kraj značný podíl obyvatel se středním vzděláním bez maturity, který měl na rozdíl od celorepublikového trendu v uplynulých letech spíše stoupající tendenci. Jen mírně za úrovní celé České republiky zůstával i na konci sledovaného období podíl patnáctiletých a starších obyvatel Vysočiny se středním vzděláním s maturitou. Vývoj podílu této vzdělanostní skupiny byl na Vysočině podobný jako na celorepublikové úrovni, což platí i obyvatelstvu s dokončeným vysokoškolským vzděláním – jeho podíl rostl obdobně jako v celé České republice, stále však za ní zaostává zhruba o tři procentní body. Vysočina se mezi čtrnácti kraji České republiky řadí mezi regiony s výrazným zastoupením osob se středním vzděláním, nižším podílem obyvatel se základním vzděláním a podprůměrným zastoupením vysokoškoláků. Podobnou vzdělanostní strukturu můžeme nalézt např. v Pardubickém či Olomouckém kraji.

Vysočina je regionem s dominujícím středním vzděláním

Již jsme uvedli, že se vzdělanostní úroveň populace v průběhu času mění. Podstatný vliv na to má postupná výměna generací na trhu práce, z něhož postupně odcházejí starší, méně kvalifikované ročníky a naopak na něj vstupuje nová generace s podstatně vyšší úrovní vzdělání. Tak v roce 2002 připadalo ve věkové skupině 20 až 29 let (zhruba generace sedmdesátých let) na osoby se základním vzděláním 2,8 %, na osoby se středním vzděláním s maturitou 45,3 % a na absolventy vysokých škol 8,0 % (tento podíl však v následujících letech jistě vzrostl o studenty vysokých škol, kteří studium dokončili až v dalších letech). Naproti tomu u obyvatel ve věku 50 až 59 let (generace čtyřicátých let), které v následujících letech začaly postupně trh práce opouštět, činil podíl osob se základním vzděláním 14,5 %, středoškoláků s maturitou 27,8 % a vysokoškoláků pouze 6,6 %.

Kvalifikace pracovní síly se dále zvyšuje studiem během zaměstnání. V průběhu

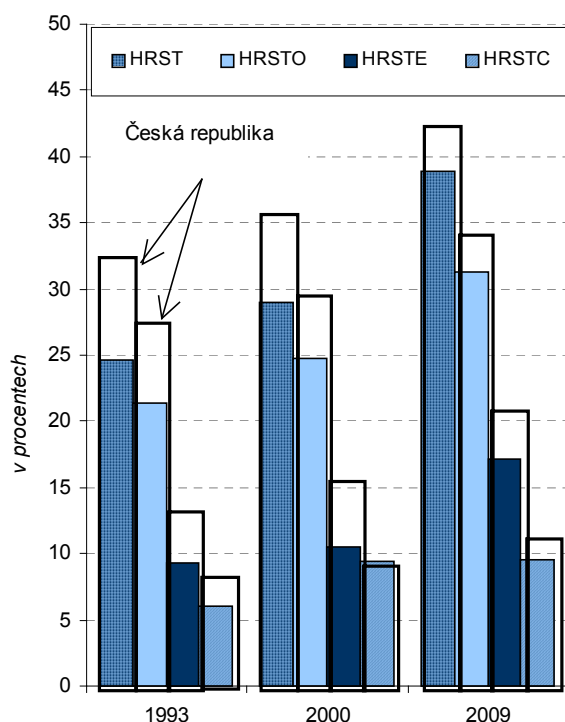
¹ Průměrný počet let strávených formálním vzděláváním: základní a neukončené vzdělání má váhu 7, střední vzdělání bez maturity váhu 11, střední vzdělání s maturitou váhu 13 a vysokoškolské vzdělání váhu 18.

sledovaného období na Vysočině studovalo na středních školách v jiné než denní formě studia každoročně kolem 1 500 studentů a k nim můžeme připočítat 300 až 400 osob, jež v každém školním roce tohoto období studovaly při zaměstnání na vyšších odborných školách. Vzdelanost se ovšem liší i uvnitř kraje, obecně je možno konstatovat, že vyšší úroveň vzdělanosti je ve větších městech, jak dokládají např. údaje z posledního sčítání lidu, domů a bytů (2001).

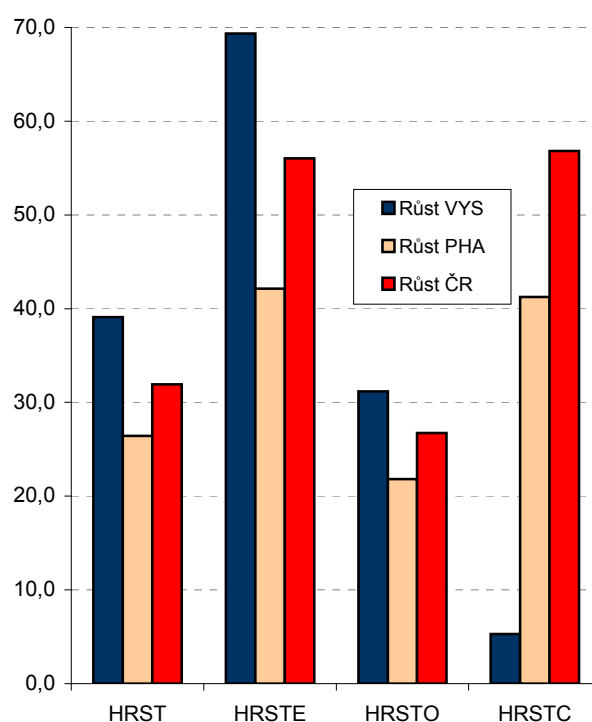
V oblasti lidských zdrojů ve vědě a technice Vysočina stále zaostává

Množství lidských zdrojů, které jsou k dispozici pro práci ve vědě a technice, vzniká jako kombinace osob terciárně vzdělaných a zaměstnaných ve vědeckých nebo technických zaměstnáních.² Počet osob s úspěšně dokončeným terciárním vzděláváním, osob zaměstnaných ve vědeckých či technických oborech i celková zásoba lidských zdrojů ve vědě a technologiích rostla po roce 2000 na Vysočině rychleji než v celé České republice. Na rozdíl od celorepublikové úrovně se však na Vysočině podstatně pomaleji zvětšovalo jádro lidských zdrojů ve vědě a technologiích, tedy pracovníci s ukončeným vzděláním, které skutečně pracují ve vědě a technologiích. Zde snad působí skutečnost, že věda a výzkum se v kraji soustřeďuje převážně do podnikové sféry a na jeho území nepůsobí významné vědecké instituce a vědecká centra.

Graf č. 23 Podíl lidských zdrojů ve vědě a technologiích na zaměstnaných na Vysočině v porovnání s ČR (v %)

Graf č. 24 Růst zásoby lidských zdrojů pro vědu a výzkum mezi lety 2000 a 2009 (v %)

² **HRSTE** = osoby starší 15 let, které úspěšně dokončily terciární úroveň vzdělávání ve všech studijních oborech, **HRSTO** = zaměstnané osoby národního hospodářství, které vykonávají svojí pracovní činnost v rámci vědeckých (KZAM-R hlavní třída 2 – Vědečtí a odborní duševní pracovníci) nebo technických zaměstnání (KZAM-R hlavní třída 3 – Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech), které jsou jejich hlavním zdrojem pracovních příjmů, **HRSTC** = jádro lidských zdrojů ve vědě a technologiích, tj. osoby, které mají úspěšně ukončené terciární vzdělání a zároveň pracují ve vědě a technologiích (průnik HRSTE a HRSTO), **HRST** = celková zásoba lidských zdrojů ve vědě a technologiích (zahrnuje všechny osoby splňující jednu z podmínek pro zahrnutí do kategorie lidských zdrojů ve vědě a technologiích a vypočítá se jako součet HRSTC + osoby s ukončeným terciárním vzděláním nepracující ve vědě a technologiích + zaměstnaní v zaměstnáních ve vědě a technologiích bez ukončeného terciárního vzdělání).

V kraji začaly působit dvě vysoké školy

Vysoké školství se na Vysočině začalo rozvíjet až v průběhu sledovaného období, kdy v roce 2003 vznikla Západomoravská vysoká škola v Třebíči, k níž roku 2005 přibyla Vysoká škola polytechnická v Jihlavě. V následujících letech prošly rychlým rozvojem a v roce 2009 na nich studovalo přes 3 200 studentů, z nichž přes polovina měla trvalé bydliště na území kraje. Obě vysoké školy se zaměřují především na studium managementu a marketingu, cestovního ruchu, informační technologií a veřejné správy.

Střední vzdělání v kraji poskytuje asi sedm desítek škol

Střední vzdělání v kraji zajišťuje hustá síť zhruba sedmi desítek středních škol, na kterých ve sledovaném období studovalo přes 28 000 žáků. Největší část z nich studuje na gymnáziích, k dalším významným oborům na Vysočině patří stabilně strojírenství, cestovní ruch, ekonomika, administrativa či podnikání.

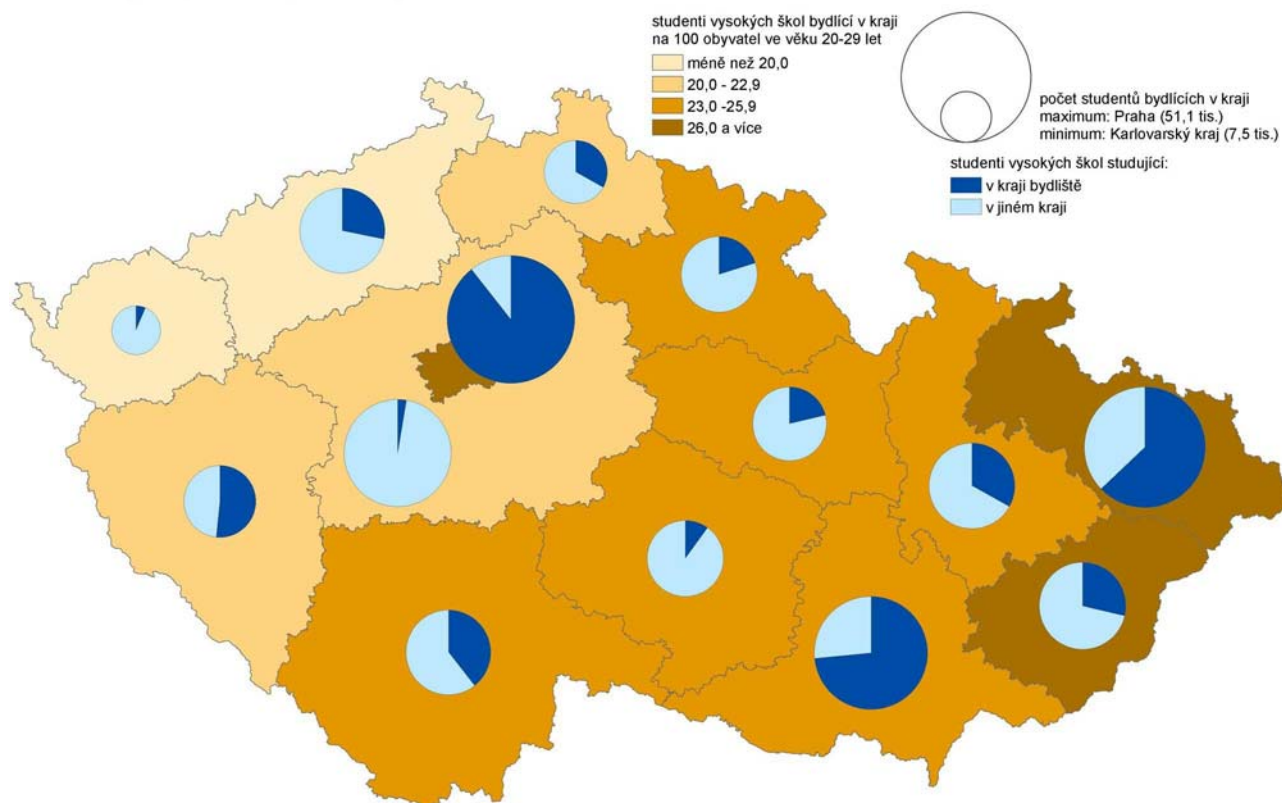
Celoživotní vzdělávání mírně zaostává

V jiné než denní formě studia studuje na středních školách v kraji kolem 5 % žáků, což je ve srovnání s většinou ostatních regionů České republiky poměrně nízký podíl. Na vyšších odborných školách na Vysočině podíl studentů v jiné než denní formě studia ve sledovaném období postupně rostl a na jeho konci byl více než čtvrtinový. V mezikrajském srovnání to byla mírně nadprůměrná hodnota.

Podíl rekvalifikací je v kraji vysoký

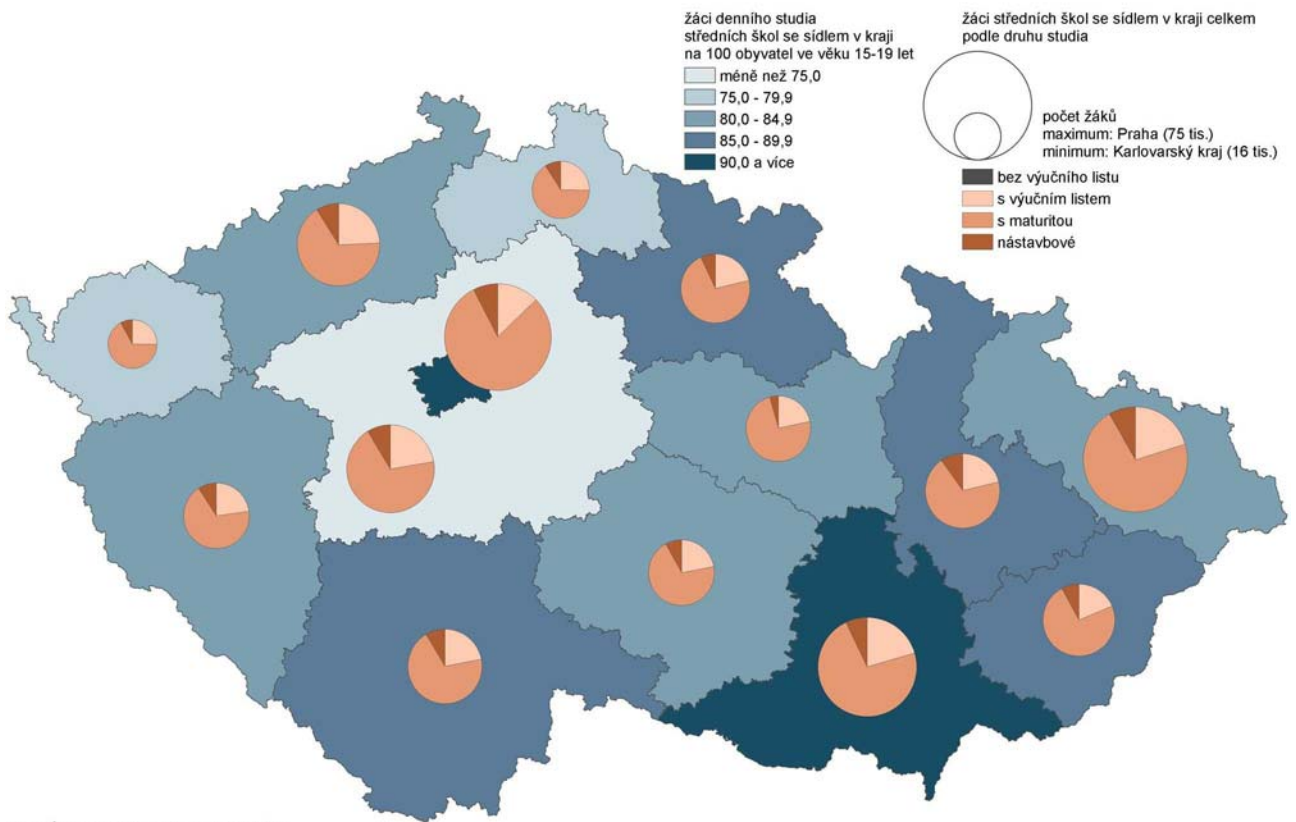
Ve srovnání s ostatními kraji České republiky prochází na Vysočině rekvalifikací relativně vyšší a postupně rostoucí podíl uchazečů o zaměstnání. Mezi roky 2001 a 2009 vzrostl z necelé desetiny na téměř čtvrtinu. Za většinou ostatních regionů však kraj zaostává v podílu úspěšně ukončených rekvalifikací, který na konci sledovaného období na Vysočině těsně překročil 90 %.

Kartogram č. 4 Studenti vysokých škol v roce 2009

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

Kartogram č. 5 Žáci středních škol podle krajů v roce 2009

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání